

Vad händer med matpriserna? *Li:s konjunkturbrev okt 2010*

Livsmedelsföretagen kan rapportera om ytterligare ett kvartal med stigande produktion, förbättrad lönsamhet och ökande investeringar. Samtidigt har stigande råvarupriser bromsat den snabba vinstökningen som noterades under årets första kvartal. Råvaruprisernas utveckling kommer det närmaste halvåret tydligt sätta sin prägel på livsmedelsföretagens dagliga arbete, då inköp av råvaror utgör den största kostnadsposten för de flesta företag. Förväntningarna pekar mot betydande kostnadsökningar kommande sex månader.

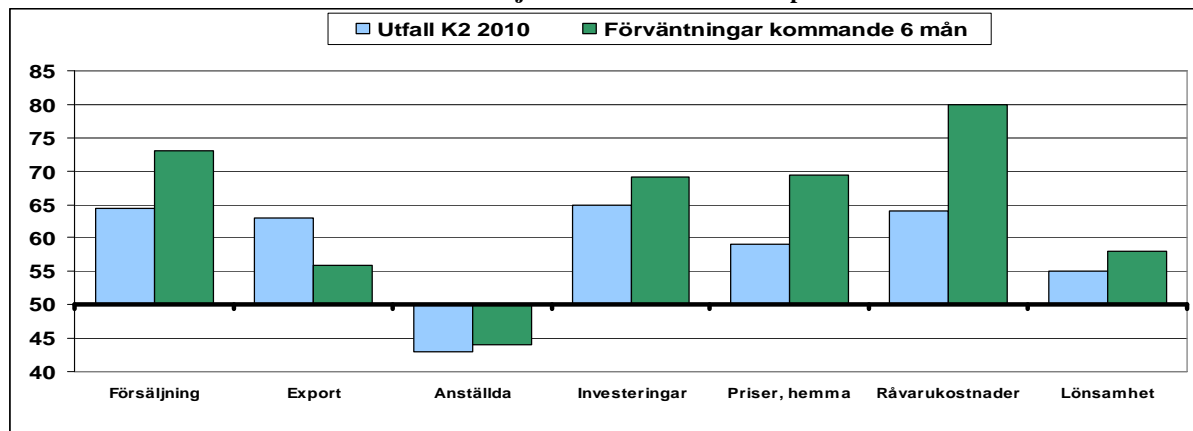
Li:s konjunkturbrev utkommer fyra gånger per år, varav två utgåvor med en mer omfattande utblick, däremellan med en mer kortfattad uppdatering.

Årets andra kvartal var inte riktigt lika positivt som det första för de svenska livsmedelsföretagen. Aktivitetsnivån i produktionen var fortsatt positiv, men tillväxttakten måttligare enligt *Li:s* medlemsföretag, som står för huvuddelen av den inhemska produktionen. Omsättningsviktat hamnade index på 64 avseende produktionsvolymen den aktuella perioden, att jämföra med 73 för det första kvartalet (nivåer över 50 innebär en tillväxt i årstakt). Små till medelstora företag hade

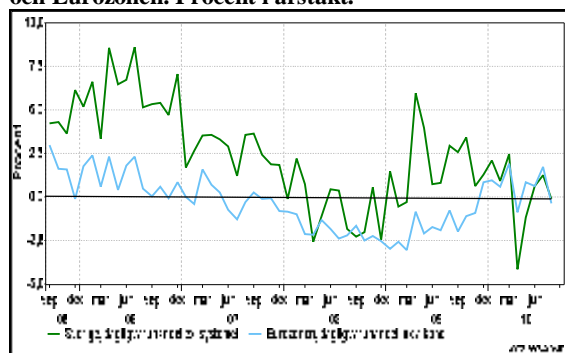
en något lugnare tillväxt under perioden med ett index om 59 jämfört 65 för de större företagen.

Mot bakgrund av en vikande volym på 1-2 procent under kvartalet i dagligvaruhandeln (bild 1), var det en prestation att livsmedelsföretagen ändå ökade sin försäljningsvolym. Då livsmedelsimporten var oförändrad under samma period är en tänkbar tolkning att svenskproducerat vunnit marknadsandelar på hemmaplan (bild 2). Men några säkra slutsatser om detta går inte att dra med endast enstaka kvartalsstatistik som grund. Framåtblickande, kommande sex månader, räknar livsmedelsföretagen med en stabilare produktionstillväxttakt uttryckt i index 73.

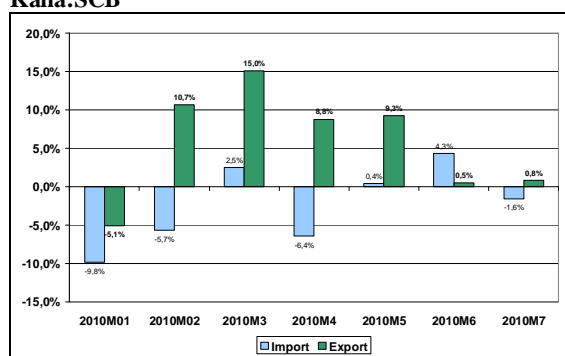
Livsmedelsföretagens konjunkturbarometer: utfall andra kvartalet 2010 och förväntningar över kommande halvår. Index 50 markerar oförändrad nivå jämfört med motsvarande period året innan. Källa: *Li*

Bild 1. Dagligvaruhandels volymutveckling i Sverige och Eurozonen. Procent i årstakt.

Bild 2. Livsmedellexport och import till/från Sverige under 2010, procent i årstakt (löpande priser). Källa:SCB

Starkare krona bra för många

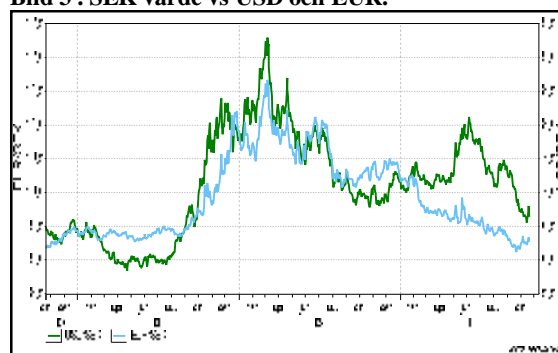
Försäljningsvolymen på exportmarknaden ökade under andra kvartalet enligt *Li:s* medlemsföretag, men i likhet med den inhemska försäljningen märks en något försiktigare utveckling än under första kvartalet, index 63 vs 70.

Enligt SCB:s exportstatistik för andra kvartalet (bild 2) ökade exporten med 6 procent nominellt, något lägre i volym. Kommande halvår ser inte ut att innebära något stort lyft i exporttillväxten, enligt *Li:s* barometer på 56. Kronans (SEK) förstärkning mot Euron verkar möjligen hämmande på den svenska livsmedellexporten, även om betydelsen av detta inte skall överdrivas.

Livsmedelsföretagen har ett varierande beroende till den svenska kronans värdet förändring. Omräknat i omsättningsandelar var det två tredjedelar av företagen i *Li:s* konjunkturbarometer som var

nettovinnare på kronkursförstärkningen under andra kvartalet, medan den resterande tredjedelen var nettoförlorare. Orsaken till detta splittrade resultat har att göra med att ett stort antal företag inte har någon export alls, eller endast en mycket liten andel av total försäljning. Dessa företag kan med hjälp av en starkare krona därmed tillgodogöra sig ”billigare” importerad insatsråvara.

Bild 3 . SEK värde vs USD och EUR.

Isoleras analysen till enbart de exporterande företagen visar sig förhållandet till kronans värdeökning något mer balanserat. Andelen som svarar att de är nettovinnare sjunker då till 56 procent, nettoförlorarna ökar till 44 procent. I takt med att exporten blir en allt viktigare del i svensk livsmedelsproduktion är det rimligt att anta att andelen företag som gynnas av en lågt värderad krona ökar som andel.

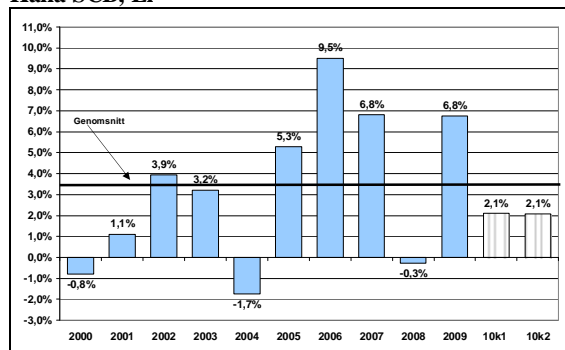
Lönsamheten utvecklades svagare

Lönsamheten tog ett stort kliv framåt under första kvartalet, men halkade ner betydligt under det andra, indexvärde 79 mot 55. Förklaringen står att finna i ökade kostnader för insatsråvara. Trots detta, och med förväntningar om fortsatta kostnadsökningar, vågar företagen tro på med en svag lönsamhetsförbättring under de kommande 6 månaderna.

Det finns ett positivt samband mellan lönsamhet och produktivitetsutveckling. *Li:s* barometerdata över lönsamheten under första halvåret uppbackas följaktligen av en ökad produktivitet under perioden.

Enligt SCB/NR ökade produktiviteten med 2,1 procent vart och ett av årets två första kvartal.

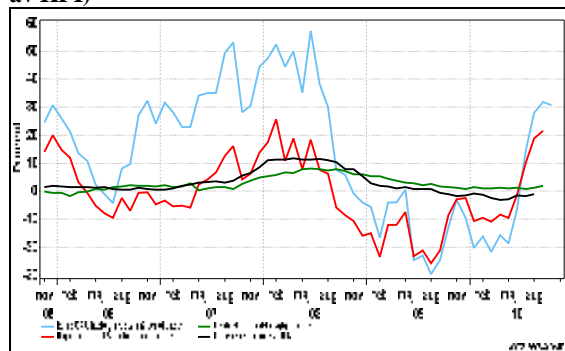
Bild 4. Produktivitetens utvecklingen inom livsmedelsindustrin 2000-2009 samt K1 och K2 2010. Källa SCB, Li

Matpriserna ökar snabbare

En fortsatt lönsamhetsförbättring inom livsmedelsföretagen måste ändå betraktas som förhållandevis osäker med tanke på den nyckfulla utvecklingen på stora delar av råvarumarknaden för livsmedel. En absolut majoritet av *Li*'s medlemsföretag räknar med betydande kostnadsökningar för inköp av livsmedelsråvara. Olika råvarukorgar, med bäring på livsmedelsindustrin, har alla stigit i pris under de senaste månaderna. Enskilda råvaror betydligt mer - exempelvis har vete ökat med 40 procent sedan april (i SEK), soja med 20 procent och majs med 48 procent (bild 6).

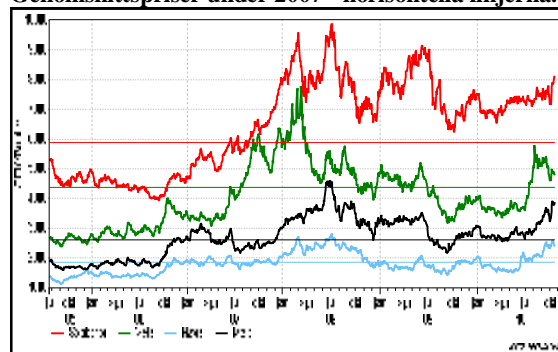
Bild 5. Procentuell prisförändring på två råvarukorgar (årstakt) samt inom livsmedelsföretagen (PPI) och dagligvaruhandeln (del av KPI)

Orsakerna bakom de kraftiga prisökningarna är i många fall kopplade till

väderrelaterade faktorer som påverkat skördarna negativt. En växande global befolkning med allt större aptit på "västliga" livsmedelsvaror ger dessutom en minskad tolerans mot missväxt. Ovanpå detta finns också inslag av spekulation som förstärker de underliggande pristendenserna.

Bild 6. Prisutvecklingen på insatsråvara inom livsmedelsindustrin. Spotpriser i SEK. Genomsnittspriser under 2007 - horisontella linjerna.

Att prishöjningar på livsmedelsföretagens produktion är att vänta signaleras tydligt av index 70 för kommande halvår, att jämföra med index 59 för både första och andra kvartalet. Knappt hälften av livsmedelsföretagens omsättning, efter att ha kommit ner från en andel om 60 procent 2008/09, går till inköp av livsmedelsråvara. Följaktligen är det nödvändigt att industrin får gehör för kompenserande prishöjningsbehov mot dagligvaruhandeln, för att inte åter hamna i en situation i likhet med 2008, då lönsamheten föll stort.

Omsättningsviktat räknar *Li*'s medlemsföretag med en prisökning på livsmedelsråvara kommande 6 månader på 9 procent. Variationen i prognoserna är dock stora, beroende på vilken tyngd olika råvaror har i de enskilda företagens produktion.

Rent teoretiskt skulle en situation där livsmedelsproducenterna får full kostnadsökningsteckning av sina kunder - primärt den svenska dagligvaruhandeln - innebära en genomsnittlig prisökning om 4,5 procent. Om dagligvaruhandeln också

för hela denna kostnadsökning vidare mot konsument skulle livsmedelspriserna öka med lika mycket någon gång under första halvåret 2011. Rent faktiskt brukar dock inte råvaruprishöjningar få fullt genomslag i konsumentledet då både förädlings- och konsumentled absorberar delar av de kostnadsökningar som har sitt ursprung på råvarumarknaden.

Under 2008 ökade livsmedelspriserna som mest en enskild månad med 8 procent, i årstakt. Även om vissa omständigheter på råvarumarknaden skiljer sig från situationen 2008 (större lager, lägre oljepris etc) ligger det ändå i farans riktning att pristoppen på vitala livsmedelsråvaror som vete, majs och soja ännu inte är passerad. I ett sådant scenario är det troligt att inflationen på livsmedel överträffar 4,5 procent enskilda månader 2011.

Sysselsättning och investeringar

Antalet sysselsatta har minskat något bland *Li*:s medlemsföretag under andra kvartalet, enligt indexvärde 43. Det går på tvärs mot prognosen som redovisades i förra konjunkturbarometern som signalerade en ökning, om än mycket svag sådan. Ett negativt indexvärde vad gäller antalet sysselsatta följer dock den långsiktiga trenden för livsmedelsindustrin och är en del i en fortsatt nödvändig produktivitet-utveckling. Endast tydligt växande produktionsvolymerna kan ändra på detta faktum.

Investeringarna ökade under andra kvartalet och för det kommande halvåret spås en ytterligare ökning av investeringstakten, visat av index 65 respektive 69. En stabilisering av lönsamheten efter den skakiga perioden 2008 och första halvan av 2009, skapar en miljö med bättre tillförsikt, vilket ökade investeringar är ett direkt uttryck för.

Regelförenklingar efterfrågade inom livsmedelsindustrin

Regeringen arbetar för att underlätta för det svenska näringslivet genom en allmän översyn av regelverken som olika industrier har att förhålla sig till. Livsmedelsområdet är ett särskilt komplext område som kantas av olika regler och tillsynsmyndigheter. Meningen är att det skall bli enklare att starta och bedriva produktion av livsmedel. I samråd med regeringen har *Li* av denna anledning i senaste konjunkturenkäten tillfrågat medlemsföretagen om deras upplevelse av regelförenklingarna så här långt.

Att regelförenklingar är efterfrågade visar de 64 procent av företagen som anger detta som viktigt till mycket viktigt. Så här långt svarar dock en absolut majoritet om 70 procent av företagen att de inte märkt någon skillnad alls i regeringens regelförenklingar av livsmedelslagstiftningen. Ytterligare 15 procent anger en viss förändring medan 15 procent noterat en förändring. Livsmedelsföretagen efterlyser tydliga vägledningar och en utökad service från Livsmedelsverket, 67 procent pekar på att detta vore mycket önskvärt. Förhoppningsvis kommer regeringens regelförenklingsarbete att resultera i viktiga och efterlängtade förbättringar i denna myndighets arbete. *Li* återkommer med en uppföljning i denna fråga under 2011.

Svensk ekonomi

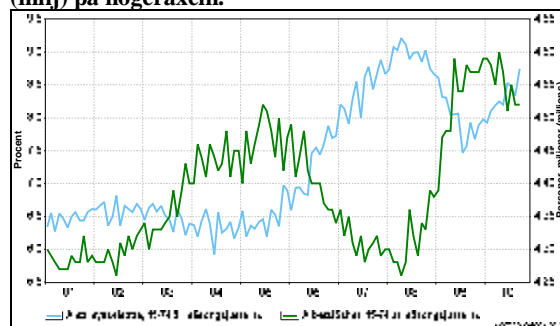
Svensk ekonomi har utvecklats starkt under 2010, i en export- och investeringsdriven konjunkturuppgång. BNP-prognoser har skrivits upp i snabb takt sedan årsskiftet och konsensus räknar numera på en BNP-uppgång kring 4,2 procent för helåret (tabell 1). Det är en betryggande uppgång som effektivt distanserar Sverige från det avgrundsdjupa BNP-tappet under fjolåret. Men det är också mot denna historiskt svaga utveckling som årets uppgång skall ses. Det är följaktligen en bit kvar tills Sverige är tillbaka vid samma utgångspunkt som när den globala finanskrisen slog till mot svensk exportindustri hösten 2008.

Tabell 1. Prognos för svensk ekonomi enligt konsensus (SEB, FID, SKL, SB, SHB, RB, KI NO, SBAB, RB, SN,)

	2010	2011
BNP	4,2	2,9
Hushållens konsumtion	3,0	2,5
Investeringar, brutto	4,7	6,6
Export	10,8	6,0
Arbetslöshet (16-64)	8,6	8,4
KPI	1,2	1,9

Lågkonjunkturen har fortfarande greppet om arbetsmarknaden (bild 7). Med de eftersläpningseffekter som normalt gäller för sysselsättningen dröjer det ännu innan arbetslösheten är tillbaka på nivån före krisen. Samtidigt försvåras jämförelsen på denna punkt av det faktum att fler medborgare i arbetsför ålder står till arbetsmarknadens förfogande, vilket inneburit att en förhållandevis snabb sysselsättningsökning korrelerar med en ökad arbetslöshet. Från regeringshåll framhålls att detta är en synbar och önskvärd effekt av "arbetslinjen" som gör det relativt lönsammare att arbeta. Den konjunkturberoende andelen av de arbetslösa dominerar dock. Även om arbetslösheten är hög, med alla mått mätt, så har den ändå inte nått de mest alarmerande nivåerna runt 12 procent, vilket bland annat Finansdepartementet räknade med för ett år sedan.

Bild 7. Arbetslöshet (15-74) i procent av arbetsför befolkning i Sverige, vänsteraxeln. Antal sysselsatta (milj) på högeraxeln.

Risker mot återhämtningen

Helt tydligt är den svenska återhämtningen en effekt av exportindustrins ökade orderingång och lageruppbbyggnad. Hushållens konsumtion har intagit en betydligt mer försiktig ställning i den svenska ekonomins återhämtning och förväntas enligt konsensus växa något mindre än BNP under prognoshorisonten t o m 2011 (tabell 1). Över den exportorienterade konjunkturuppgången vilar dock en osäkerhetens skugga.

Finanskrisens djuplodande effekter är globalt på inga sätt bortsopade. Snarare bärs de numera av hårt skuldsatta stater runt om i OECD-kollektivet, som USA, PIIGS och Storbritannien. Det innebär att konjunkturåterhämtningen i stora delar balanserar på en slak lina där konsumenternas framtidstro är skillnaden mellan upp- eller nedgång, och skillnaden mellan en ökad eller minskad svensk industriexport. I huvudscenariot bland de flesta etablerade konjunkturbedömare kan tillväxten i de utvecklade ekonomierna fortsätta under 2011 och 2012, men utmaningarna är många och svåra och kan därmed lätt sätta krokben för den påbörjade konjunkturuppgången.

Ränta och inflation

Inflationstrycket på den svenska ekonomin är i dagsläget, med några enstaka och tydliga undantag, svagt. Ett lågt kapacitetsutnyttjande, en krona som ökar i värde mot viktiga handelsvalutor och en

hög arbetslöshet är tre nyckelkomponenter till att inflationen kommer utvecklas försiktigt inom prognoshorizonten. En ytterligare faktor är ett lågt internationellt inflationstryck, till delar av samma skäl som i Sverige.

Den debatt som blossat upp både i Sverige och internationellt om tidpunkten för, och magnituden av, centralbankernas styrräntehöjningar är kopplad till det låga inflationstrycket och den höga arbetslösheten. Sveriges Riksbanks räntebana målar ut vägen mot en styrränta om knappt 4 procent hösten 2013, vilket lyfts fram som alltför "aggressivt" av en majoritet konjunkturbedömare, men även från enskilda ledamöter i Riksbanksdirektionen. Risken är att en omotiverad styrräntehöjning verkar dämpande på konjunkturen, vilket vore olyckligt. Det är förstås mycket osannolikt att direktionen hårdnackat står fast vid sin utstakade räntehöjningsbana om makroförhållandena i Sverige så inte kräver.

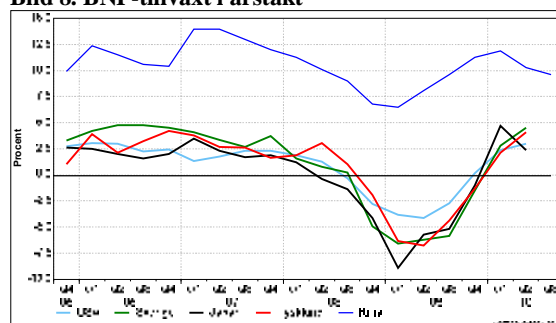
Den svenska kronan

Den svenska kronkursförstärkningen tas emot med blandade känslor från den svenska industrin. För stora delar av den exportorienterade industrin belastas resultaten om inte prissättningen i Euro och USD följer med i motsvarande grad. Som redan konstaterats är livsmedelsindustrins förhållande till kronkursförstärkningen tudelat, då exportandelen i genomsnitt är lägre jämfört med exempelvis verkstadsindustrin. Inom prognoshorizonten förväntas den svenska kronan kunna försvara sitt värde mot EUR och USD, med ytterligare förstärkning som troligaste scenario. Solida svenska statsfinanser, en hanterbar statsskuld och en ökad efterfrågan på svenska exportvaror verkar tillsammans som ett starkt stöd av SEK på nuvarande nivåer.

Internationell ekonomi

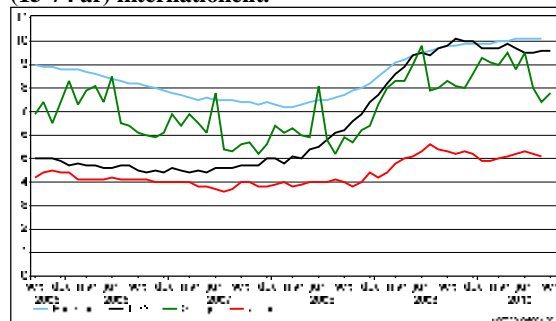
Den internationella konjunkturen är ovanligt splittrad (bild 8). Å ena sidan växer de stora utvecklingsekonomierna till synes helt obekymrade om den allvarligaste finansiella härdsmältan i modern tid. Å andra sidan reser sig USA ovanligt sakta efter ett par år av kräftgång. Arbetslösheten i landet ligger runt 10 procent och visar inte lika snabbt som brukligt i den amerikanska ekonomins konjunkturförlopp att vilja komma ner när ekonomin vänder upp.

Bild 8. BNP-tillväxt i årstakt

En hög arbetslöshet (bild 9) tillsammans med en fortsatt hög skuldsättning bland amerikanska hushåll verkar dämpande på framtidstron och konsumtionsviljan, vilket ger spridningseffekter på stora delar av världen i form av en lägre tillväxt. Den federala amerikanska budgeten är hårt ansträngd och något utrymme finns inte för ytterligare finanspolitiska lättnader, överst på agendan står snarare olika budgetåtstramande åtgärder. Ett skenande amerikanskt skuldberg måste hanteras, och det kommer att bli kännbart, särskilt om sysselsättningen stagnerar.

Bild 9. Arbetslöshet. Andel av arbetsför befolkning (15-74 år) internationellt.

USA är i gott sällskap i OECD-kollektivet där växande statsskulder och höga arbetslöshetstal ställer stora krav på finanspolitiken kommande år. Bortsett från de Anglosaxiska länderna är läget kärvt i ett stort antal länder i södra Europa.

Finanskrisen är tvåfaldig orsak till krisande statsfinanser i världen, dels direkt som en effekt av olika bankakutåtgärder, dels (och viktigast) indirekt genom påföljande slag på realekonomin med stora BNP-tapp. Djupa BNP-fall gav krympande skattebaser parallellt med ökade kostnader för konjunkturstimulerande åtgärder. Resultatet idag är ett begränsat statsfinansiellt manöverutrymme i ett stort antal länder med svenska exportintressen. Motståndskraften mot en andra våg konjunkturrell avmattning är minimal och riskerar därmed att förstärkas ytterligare.

Osämja om växelkurser

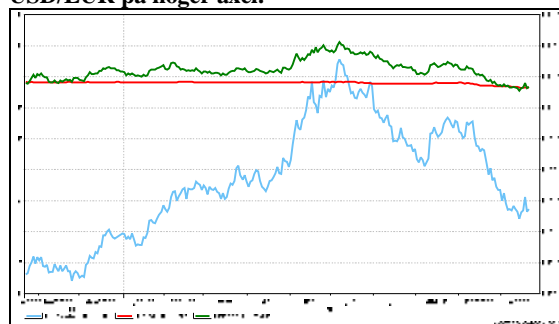
En av de i närtid stora globala utmaningarna är hur växelkurserna, mellan framförallt världens större handelsvalutor, skall förhålla sig. Deprecierande valutor har gett välkommen draghjälp åt vissa länder medan motsatsen drabbat andra.

Den stora konflikthärden handlar dock om Kinas valuta yuanens mer eller mindre låsta värdering i förhållande till USD (bild 10), vilket ger Kina konkurrensfördelar på den amerikanska marknaden (och resten av världen) samtidigt som amerikanska varor blir relativt dyra för kineserna. Det är ett faktum att Kina har ett stort handelsöverskott, bland annat påeldad av en växelkursregim som inte anpassar sig till denna obalans.

Landet har hittills visat en mycket tydlig motvilja mot att skriva upp värdet på

yuanen annat än i mycket begränsad omfattning. Hur de ökande globala

Bild 10. Växelkurser USD vs SEK, EUR och yuan. USD/EUR på höger axel.

spänningarna, med sin grund i växelkursnivåer, kommer att sluta är mycket osäkert. IMF och G20 har nyckelrollen i förhandlingsturer. Arbetet har hittills under året varit kantat av motgångar där hoppet konsekvent ställs till nästkommande förhandlingar. En upptrappning av valuta/ handelsspänningarna är en potentiell bromskloss mot den globala återhämtningen.

Även om tillväxten i den utvecklade världen vilar på bräckliga grunder med en del mörka moln i horisonten, räknar exempelvis IMF i sitt huvudscenario med en genomsnittlig tillväxt på runt 2,7 procent innevarande år och 2,2 procent 2011. I ljuset historiskt svaga jämförelsetal är detta beskedliga tillväxtnivåer. De står också i skarp kontrast till IMF:s globala tillväxtnivåer på 4,8 respektive 4,2 procent för de aktuella åren. Utvecklingsländerna kan också fortsätta växa utan att behöva ta hänsyn till belastande statsskulder, medan bromsklossarna radar upp sig i ett betydande antal för dominerande industri-länder. Det är i detta svårnavigerade vatten den svenska exporten skall ta sig fram de kommande åren.

För frågor avseende Li:s konjunkturbrev
Carl Eckerdal, chefekonom Li
08-762 61 96, carl.eckerdal@li.se

Livsmedelsföretagen i siffror:

Landets fjärde största industrigren

Sysselsätter 58 000 personer

Andelen kvinnor cirka 35 procent

Mest geografiskt spridda industrin

Exporterar för 50 miljarder kronor

Omsätter 160 miljarder kronor

Drygt 2200 verksamma företag

Mycket hög andel SME:s

**Förädlar drygt 70 procent av
svenska jordbruksråvaror**

Livsmedelsföretagen

Livsmedelsföretagen, *Li* Service AB
Besöksadress: Storgatan 19, Stockholm
Postadress: Box 556 80, 102 15 Stockholm
Telefon: 08-762 65 00